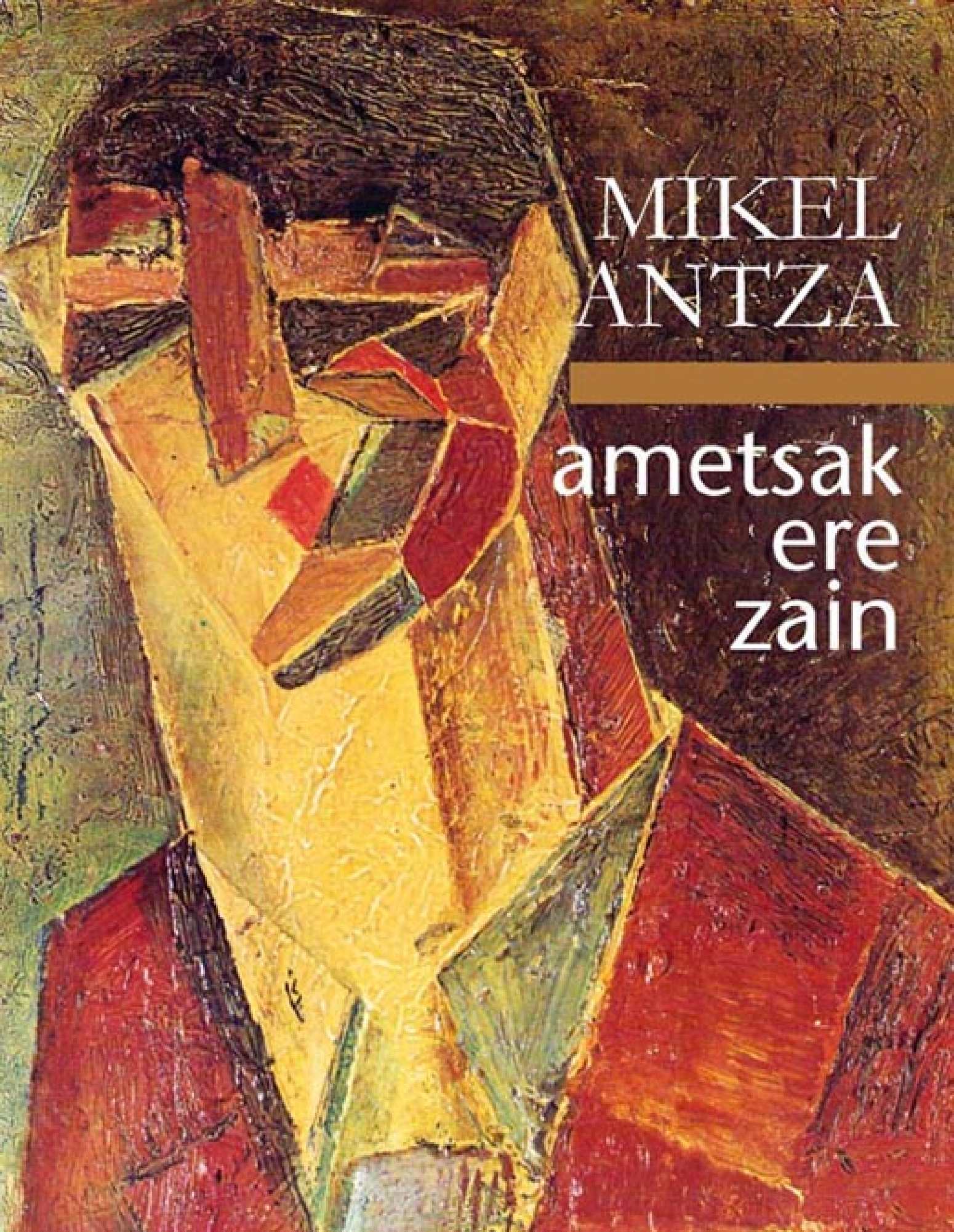

MIKEL ANTZA

ametsak ere zain

Ametsak ere zain

Mikel Antza

poesia Susa

Liburu honen salneurria: 3 € + BEZ.
Ordainketa egiteko, edo liburu gehiago eskuratzeko:
http://susa-literatura.com/ebook

© 2015 Mikel Antza
© edizio honena: Susa
cc-by-sa Creative Commons Aitortu Partekatu
http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/deed.eu

Lehen edizioa paperean: 2015eko apirila
Edizio hau: 2015eko apirila

Susa: 317 posta kutxa / 20800 Zarautz
Adoain Aita 92 / 31015 Iruñea
Zubitalde 21 / 48195 Larrabetzu
Telefonoa: 943 83 26 55
Elektroposta: susalit@armiarma.eus
Webgunea: http://susa-literatura.eus

Peruri

Harresia zulatzea ezinezkoa denean, askatasuna kanpotik helduko litzatekeen zerbait ez dela ohartu eta kartzelan bilatzen du presoak, non eta azken txokoan, norberaren baitan, eta lagunengan. Eta konturatzen da ez dela mentala bakarrik, askatasuna, hain eskas duen materia ukitu ere egin daitekeela. Eta hormek, isolamenduek edo errepresioek suntsitu ez duten gai apur horrekin eusten dio etikari (askatasunaren pentsaera da etika). Horrela bihurtzen da instituzio penitentziarioen menpeko preso-objektu izan beharrekoa pertsona bere buruaren jabe eta subjektu. Autodeterminatzeko gauza da: besteei entzun, ardurak asumitu, elkarlanean ahalegindu, autokritika egiteko gauza izan. Ez da Estatuari komeni zaion herritar arduragabe, egoista eta izaeraz desarmatua. Batzuk subjektu libreak dira preso daudenean ere, eta beste batzuk, ostera, menpeko eta erresuminduak dira kanpora irten eta gero ere, inongo herriren autodeterminazioari ezer aportatzeko gauza ez direnak norberaren burua autodeterminatzeko gauza ez direlako. Kartzelan bezala gertatzen da kalean.

JOSEBA SARRIONANDIA

INTRO

hau al da egin behar dudana?
poemak idatzi
alde batera utziz
    asteko bileraren prestaketarako
        datuak biltzea:
            azken errepide-istripuaren
            jipoitu berri duten kidearen
            gose-greban dauden kideen

izadi hil honi begira
ez dakit
hartzen ote nauen etsiak
edo zuenganako gorrotoak
nahasten zaizkit
larruak koloreak ideiak sentimenduak
izenik ez dutenak
ispilurik gabeko basamortu honetan
badakit
isildu behar nuke
mihia larrua bezain gris

ontasunaren bila abiatzeko
nekatuegi zafratuegi
badakit
ez nituzke halakoak
pentsatu esan idatzi behar
milesker esan behar nieke
nire zaurietako zornean ozpina botatzen diharduten
munduko zaindarien mirabeei
milesker esan behar nizueke
zeuen eguneroko hitsaren izerdi eta malkoekin
gure kondenaren kate uherrei distira ateratzeagatik
milesker esan eta barkatu kristauki
baina ez da hori
on izan nahi dut
larru gris hau erantzi
pentsamendu gordin krudel hauek
beratzen ipini gure erreketako ur gardenetan
baldin eta ez badituzue denak zikindu
badakit bai
maite zaituztet eta barkatu eta milesker
milesker esan behar nuke
maitatzen ikasi berri dudan
izadiaren hiltzaileak zareten arren
barkatu esan behar nuke

bitan erdibitu nauen aiztoaren ahoak
ezkutukoenean kolpatzean
belarriak mindu dizkizuen garrasia egiteagatik
maite zaituztet esan behar nuke
txistu jo diguzuen arren
baina zuek ez dakizue
etxekalte
ez dela taberna baten izena
ez eraikuntza enpresa batena
atera egidak beste whiski bat
eta jo nazak berriro Tomax

hau al da egin behar dudana?
poemak idatzi
alde batera utziz
    atzoko jipoia salatzeko
        hizki tipiko inork irakurriko ez duen
        gutunaren idazketa nekeza?

likits hatzetan erretxin
betazalak makar itsatsi
mihia bi halako lodi
ahoa hareaz bete zait
eta ezin

naiz
nire buruari ezarri diodan
kondena honetatik aska
ezin zaituztet benetan maita
ezin zaituztet benetan barka
ezin zaituztet benetan esker
irri makur bat dagite nire ezpainek
amesgaiztoa nahi nuke
gaur goizean ere
zaindariak esan dit bonjour
arratsaldean berriro bonjour
eta iluntzean bonsoir
baina nik
zure ahotik
entzun nahi nuke
egunon!
arratsaldeon!
gabon!
eta gero sarraila itxi du
eta ondoren itxi ditu olioztatutako morroiloak
eta azkenik leihora begira jarri naiz
burdinazko barrak sarea txarrantxa
sarea sarea sarea sarea
zerua ebatsi digute

gure ametsak arrantzatzeko
burdinazko barrak sarea txarrantxa
sarea sarea sarea sarea
ohe ertzera nire oinetara
doi-doi iristen den printza
ez da jada eguzkiarena
ni
gizaki
ez naizen bezala
(haragi gordina usteltzeko
asmatu duzuen
porlanezko kutxa honen
barruan 10 urtez)
ez eguzkiarena da printza margul hori
ez ilargiarena ez izarrena
zaindariak ekarritako gutun bahitu
berantetsiaren barrutik ateratzen den
lurrina
zurea
ez den bezala
urka-bilurra prestatzen diharduten
eskuok
nireak
ez diren bezala

hatsik eta malkorik gabe
burdinazko barretatik
zintzilik dagoen haragi puska
desarmatua eta desarimatua
ni
ez naizen bezala

hau al da egin behar dudana?
poemak idatzi
alde batera utziz
    ikustaldi ostean
        biluzarazteagatik
        ikustaldia laburtu izanagatik
            protesta-ekimenaren prestaketa?

euria ari du hor kanpoan
ur azpian gizakiak bezala arrainak lurrean
itotzen naiz blup blup blup
nire gorputza ferekatzen dut zure eskuekin
nire burua musukatzen dut ahal dudaneraino
eta ez da aski
esofagoa zitroin estutzen dut ezin kraskatuz
hiru metroko kablea neureganatu dut isilean
kanpaiarena egiteko

euria ari du leihoetatik
euria ari du atera ezin ditugun eskuetatik
urrun
pourquoi il y a des barreaux aux fenêtres?
galdetzen didazu
behialako haurrek *pourquoi il pleut?*
galdetzen zuten xalotasun beraz
poetak hormak euriz bustiak ikusita
pourquoi pleurent les murs?
galdetuko lukeen asmamen xalo beraz
eta nik
eskegita
panpina mutu
nahiago dut ez erantzun
edo azken hatsean
poetaren kaskezurraren hobe beharrez
fenomeno konplexuegia dela erantzun
adio

hau al da egin behar dudana?
poemak idatzi
alde batera utziz
    azken borrokaldiaren balorazio txostena?
        huts egingo duen hurrengo ihesaldi

planerako prestaketa lanak?

gaueko zaintza foku argitan
neure *buruaren jiran*
Emily Dickinsonen armiarma naiz
hutsetik hutsera
barrote osteko sarean
Perlazko Hariarekin ehundutako sarean
dantza leunean ibili naiz bakardadearekin
egunsentiak zerrenda ubel laranjez
bete zeruertzaren liluraz
sei barroteen atzeko sare karratuan
egindako korapilotik *dilindan*
amaraun hutsa begietan
izar hotsa belarrietan
ahotsik ez da
ahotsik ez da
bakarrik ageri da nire burua
umezurtz leihoko islan
umezurtz leihoko islan

hau ote zen egin behar nuena?

BELLUM

nahi nituzke hankak sendo
nahi nituzke trebe eskuak
nahi nuke buru argia
saminezko eremuotan
eta ez al duk ezer esan behar odolaz?
dantzudanean

adibidez
eztanda Vic-en
tantaz tanta Lliça d’Amunt-en
errauts Ibarrangelun
Perpinyàko ziegatik elurra Canigù tontorrean

eta zenbat horrelako
nork berea
nork bereak
malkorik ez ordea
ikararik ez oraindik

eta ez al duk ezer esan behar odolaz?

dena ote zen zilegi?
eta ez al dut ezer esan behar malkoez?
zer esan lur agorra busti duten isurkiez
antzutasunaz emankortasunaz
epikarik gabe saldukeriarik gabe?

begiak ixten ditudanean
goiz urrun hartako irudia datorkit
zorroa bizkarrean
eskolarako aldapan gora
hormatzarrean
metraileta naif baten irudiaren ondoan
herri harmatua
inoiz ez
zanpatua
ikusi nuenekoa
eta ikasgelan
maisuaren errieta
hatxea zela-eta

den-dena
odoletan blai
malkotan blai
irribarreak ere blai

ez ei da aski ai
ez al duk baina
ezer esan behar isuritako odolaz?
ez al dut ezer esan behar
isuri ditugun malkoez?
isurarazi ditugunez?
erroia leihoan lez
beiran mokoka
kaxka-kaxka
garunean
temati
zain

damua
barkamena ere
egia bezain iraultzaileak
izan litezkeela jakinda
zerk eragozten dik?
hori bederen azal dezakek
zor diguk diok diek didak
damu damu damu damu
esan beharrik gabe bazekiagu
(hire gaztaro alferrik galduaz
hire gaztaro alferrik salduaz)

baina entzun nahi diagu
eta ondoren barkamena
odol odol odol odol
eta munduko malko guztiengatik ere
je ne répondrais que devant la justice du peuple
basque
herria askatzen saiatzeagatik
herritarrak babesten saiatzeagatik
etsaiarenganako gorrotoagatik
torturak eta hilketak mendekatzeagatik

damua eta barkamena nahi al dituzue?
Garisoaineko baserrian errauts
zain ditudan aita eta ama
salatzea eskatzen didazue
damua eta barkamena nahi al dituzue?
odol guztiarengatik
haienagatik eta geurearengatik?
geure pozengatik bezala
geure penengatik ere?

ez haiz ausartuko
~~ETAkoa~~ nintzen naiz eta izango naiz
esatera gero!

nere ustetan ez gendun egin
eta odoletan bustitako hanka horiek
guk jokabide txarrikan
eta odoletan bustitako esku horiek
arma berririk ez geunkan eta
eta odoletan bustitako garun horiek
ezin iritxi zaharrikan
eta sutautsaren usaina zer?
haragi errearen kerua zer?
je ne répondrais que devant la justice du peuple
basque
herria
herritarrak
maitasuna
etsaia
torturak
hilketak
gorrotoa
mendekua

kanta ezak euskalduna
ez kanta beltza
kanta ezak hire herria
berriz ez kanta

itxi ahoak jaso ezpatak

gerran ari ginela ohikoa zen
gure herriko jakintsu intelektualen
kritika jasotzea
ez zen egoki
ez zen zilegi
ez zen moralki zuzen
ez zen beharrezko
herriaren alde
bizia odola ematea
herriaren defentsan
bizia odola kentzea

gerran ari ginela
gure irudimen ameslariaren eraginez
hitz politen jaun eta jabeak
tertulia bakoitzean
mundu bat konpontzen zutenak
irudikatu genituen
herriaren zutabeak zoruak teilatuak
altzariak apaingarriak elikagaiak
indartzen atontzen edertzen
gurea baino lan eskergagoa nekezagoa zailagoa

inondik ere

harritu egiten ginen
nolatan zuten aski denbora
egunero-egunero egunkari irrati telebistetan
gure sentiberatasun minberagatik
iraintzat hartzen genituenak
gure aurka esateko
borrokatzen genuen etsaiaren
txaloen artean

gu
jende ezikasi salbaia
ments buruarina
zuek
jende prestu eta jantzia
doktore irakasle politologo
zuen lana burutu gurea laidotu eta
odola odolago
bakantzetara ere zindoaztenak
salbu etxean
ateak itxita
gelditzen zineten poetak

eta guk hala ere temati
goganbeharrik gabe
~~ETAkoa~~ naiz nintzen eta izango naiz
(baina nola da posible
ez al haiz irato oraindik
bota tinta gehiago Tomax!)
eta odola? eta haragi errea?
zertarako horrenbeste
min samin herrimin eta negar?
harro hadi Kantauri
kanta izarren artetik
arantzetan hil ziren
haien izenak

nahi nituzke hanka sendoak
nahi nituzke esku erraustuak
nahi nituzke buruzagi argiak
zoru malkarretan ibiltzeko
azken gudari hilarenekin
gertatua sekula gerta ez zedin
zuek
gure herriko jende ikasi eta jakintsua
bizkarra noraino makur daitekeen
masterretan cum laude

kulparik gabeak
bota beza lehen harria
esatera ez naiz ausartzen
zuen aurrean
lehen harria botatzen bezain trebe
tartekoak eta
azkena botatzen ere
bazenekiten
zer zetorren
ez ordea hainbeste eutsiko genionik
ez al duzue ezer esan behar?
ez al duzue Pilatoren mozorroa
kentzeko ordua dagoeneko?

gertatu da baina
eta odola eta malkoak eta haragi errea
errautsak Ibarrangelun
odola Lliça d’Amunt-eko etxe hartan
tantaz tanta Catalunyan Euskal Herriaren alde
elurretan Canigù odolusten Mendizorrotz
eztanda Vic-en

eta zenbat horrelako
nork berea

nork bereak
malkorik ez ordea
ikararik ez oraindik

~~ETAkoa~~ izango naiz naiz eta nintzen
eta odola?
ez al duk deus esan behar odolaz?
eta odola zer?
ez al duzue deus esan behar odolaz?
besteak ehun mila paseak
eta odoletan bustitako hanka horiek
gu ez ginaden erdikan...
eta odoletan bustitako esku horiek
arma berdinez gure herrian
eta odoletan bustitako garun horiek
ez da sartuko elbikan!
eta sutautsaren usaina zer?
haragi errearen kerua zer?
barka nazatela
nire zorionaren hildakoek esateko
zoriontsua izan behar da
barka nazatela
nire zorionaren hildakoek esateko
garaipena behar da

zoriontsuak al zarete?
garaitu al duzue?

ez dut nik hautatu herri hau
ez dut nik hautatu hizkuntza hau
altxatu naiz
herritarrak zapaltzen dituztenen kontra
garaiturik gabeko garaipena amets
tinko borrokatu naiz
duin borrokatu naiz
eutsi diot egokitu zaidan borroka-leku bakoitzari
~~ETAkoa~~ nintzen izango naiz eta naiz
baina eta odola samina damua barkamena?
ez al diguk odolaz deus esan behar?

ezin!:
hitzak gatzatu
nere ustetan
esaldiak mikaztu
ez gendun egin
damua zintzurrean traba
guk jokabide txarrikan
barkamena ahaztu

bai!:
haiza nazazue errautsetan
itsasora nazazue errautsetan
bahitu mendia hustu itsasoa
atzeman nahi banauzue
mintza daitezela nire ordez
mendia itsasoa
haiek dakite
ni mutu
haiek bezala
nentorrenera noa eta ez noa
hemen nago eta hemen nintzen
naiz eta izango naiz
lasai apal irribarre gozoz

baina eta adibidez
Vic-eko eztanda hura
tantaz tanta odolustu Lliça d’Amunt-en
errautsetan hegan Ibarrangelun
tantaz tanta odolustu Mendizorrotz

eta zenbat horrelako
nork berea
nork bereak

ez kanta euskaldun
kanta ezak beltza
berriz ez kanta
kanta ezak hire herria

esan nuen:
tantaz tanta herriarena izan naiz beti
esan nuen:
errauts Ama-lurrarena naiz betirako
esan nuen:
tantaz tanta herriarentzat herriarekin
esan nuen:
errauts herritarrentzat herritarrekin
esan nuen:
herritarrekin herriarentzat ekin dut beti

alfer-alferrik
zabiltzate ihesean
erroiak temati kaxka-kaxka
mintzatuko zarete
alfer-alferrik
hedatu duzue mina
zuen burua hondoratu
baina ez al duk odol tantekin isuritako

tintaz deus esan behar?

ezin!:
eskuak burdinetan
besteak ehun mila paseak
azkazal erauziak odoletan
gu ez ginaden erdikan
oin-zolak hautsontzi
arma berdinez gure herrian
birikak putzu
ez zen sartuko elbikan!
begiak itsu

bai!:
gogoratzen
borrokatik itzulera-bidean
hostozko ohantzean
atseden hartuz
txoriak hegoalderantz
hegan ikusten genituen garaia?
hitzak fereka gure begiak erreka
burkideen heriotzaren berri
iristen zitzaigunean
hortzak estututa

bihotza apurtuta
ukabila altxatzen genuen garaia?

kanta ezak euskalduna
kanta ezak hire herria
kanta ezak Hikmeten erara
kanta ezak hire egia

aspaldi jaio nintzen izenik ez duen herrian
ez naiz geroztik sorterrira itzuli
askatasuna ala hil aldarri egin nuen
eta ez naiz hilko aske ez naizen artean
atxilotu torturatu eta espetxeratu naute
hamar mila aldiz
zenbatu nahi ez dudan
hainbat aldiz
hil naute eta hil dut
txalotu naute eta gorrotatu naute
esperantza naiz batzuentzat
larderia besteentzat

ez naiz sekula egon Moskun
ez egongo honezkero
ez ikasle eta ez Komite Zentralaren gonbidatu gisa

behartsuen defentsan aritu naiz beti
iraultza gertu ikusi nuen baina zerbait okertu bide
zen
askatasunaren bidean
eup la ra ite ite misa est ez zen aski izan
oraindik kapitalistek
nazio eta bandera gabeko abertzale horiek
agintzen jarraitzen baitute gurean ere
ez naiz Washingtonen egon
ez honezkero egongo

askotan ibili naiz Baionan
gutxiago Tuteran
mundu osoko iraultzaileek
salbatu ninduten behin garrotetik
ez ordea diktaduraren lege pean bezala
lege antiterrorista demokratikoen pean
fusilatua izatetik behin eta berriz
kartzelan daramatzadan urteak ahaztu zaizkit
ez dirudi azkar batean askatuko nautenik
gosez eta egarriz hotzez eta beroz
jipoitu naute behin eta berriz

gau ilunaren beldurra zer den ikasi dut

hiriaren bakardadea ezagutu dut
ekintzaren aurreko unetan ahoa
lehortzen deneko sentipen desatsegin mina
jaio nintzenetik daramat borrokan
horretarako jaio nintzen eta
buruz dakizkit
nire herriko mendi eta ibaien izenak
ez ordea izarren eta kometenak
nire herritartasuna
aldarrikatzen eta ezkutatzen
ibilia naiz kontinente guztietan

hiltzear zegoen nire herria
indarberriturik ikusten dudanean
odolez eta malkoz ureztatutako
gure hizkuntza etortzen zait gogora
merezi ote zuen beste batzuek esango dute
ez didate Bakearen Nobel saririk emango
ez naiz ministroa izango
arrantzale laborari behargin xume izatea
beste anbiziorik ez daukat
aguretzen hasita dagoeneko
lehen egunean bezala oraindik maiteminduta nago
lehen egunean bezala dena emateko prest nago

poeta naizela diote
ameslari izan behar omen da-eta
hogeita batgarren mendean
askatasunaren alde hil arte borrokatzeko

behar nituzke hankak aske
behar nituzke libre eskuak
behar nuke kate gabe mihia
behar genuke
oroimena baso
isiltasuna mendi
zentzumenak itsaso
arrazoia egutera
bihotza ospel
gorputza epel
azaltzeko
ulertzeko
berrikotik hasteko
edo tunel bat
Réauko ziega honetatik
Rafah-raino

~~ETAkoa~~

nintzen

naiz

eta izango naiz

CARCER

Sorterrira nahi nuke
larru beltza nahi nuke
hizkuntza joria nahi nuke
barrenak askatzeko
balada bat idazteko
bizi dena liluratzeko

larru zuri hau eransten dudanetan
sorterri urruneko
zorion idortuaren
iraganean murgildu eta
igerian joaten naiz
ezjakina nintzen garaira
zuriek beste oro zanpatzen dutela
ez nekien sasoira
gizon bihurtuko nindutela
ez nekien haurtzarora
dena araututa dagoela
jabetzen ez nintzen irrien lurraldera

gaur bezala garai hartan
kartzelan bizi nintzen
inguratuta
espaloiz hesiz bide-argiz
debekuz aginduz izuz
kartzela batera erditu ninduen amak
eta aita bezala sartu naute beste batera
bien bitartean hamazazpi urtez
borrokan eta aske bizi izan nintzen
borrokan eta aske
ez orain bezala borrokan eta preso
edo lehen bezala ezjakin eta esklabo

hemengo bizitza
arantzetan ahoa
begiez esaten diren harrizko hitzak
giza-estolderiaren kerua azalean
hain da erdiragarria
ziega honetan
kanpoko murruaren
eraikineko ate blindatuaren
hegaleko hesiaren
ziegako atearen
bihotzeko babes-jantziaren

pean
edozein ziega zokotan
ilargiak guri bezala
zimur berberak erakusten dizkiogu
guk berari
egunsentiari zeruertzari
untxien zelaiari
zaindarien jantoki eta etxeari
Jupiterri Arcturusi
bizitzari asturuari

ez diet utzi eskuei
heltzen leihoko burdinei
zapiak makilak paperak
sare zuloetatik ditut atera
irrintziaren atzetik ukabila ezin
hor kanpoko hoberenak baino
ez gaituzte onartzen hemen
argienak edo inozenteenak
bihotz-zabalenak edota zekenenak
trikimailuaz ohartu direnak
aske eta borrokan bizi izana
garesti ordaintzen ari garenak
arauen aurka egiten dutenekin

nahas-mahasean
gu: preso
euskaldun
eta politiko

nire koherentzia ezaren %10eko interesa medio
aspaldian trabatuta daukat esaldi bat
ahots-hari herdoilduetan
kantu batekin
arrautza-irinetan bilduta
zerbitzatu nahi nukeena
baina ez daukat astirik
esaldiari dagokion kanturik idazteko
lubakitik lubakira
zirriborratu egiten zait tinta
lokaztu egiten zaizkit kaierak
galtzen ditut
granadez tiroez eta
beste zenbait estakuruz
kartzelatik kartzelara ziegaz ziega
ez dut inoiz izango astirik
esaldiak merezi duen moduko
kanturik idazteko
kapitalismoa geu gara

horregatik ez dugu sekula garaitzen
garaitzeko geure buruaz beste egin behar
genukeelako
itxuraz baino ez dugulako egiten haren kontra
ordu libreetan edo txosnetan lez txandetan
eta ondoren elikatzen segitzen dugulako
gero eta handiago eta boteretsuago
elikatzen dugu geure burmuinez odolez haragiz
pobreen haragia zerbitza diezagun bazkarian
garaituen burmuinak zerbitza diezagun afarian
gabon zaharreko festan aurrena eta gero urte osoan

hainbat urte gatiburen buruan
guk baino lehen beste hainbatek bezala
aurkitu dugu gotorlekua
gaitz guztien iturria
hipokrita eta atzerakoien
barren ustel eta barren gabeen
garun ustel eta garun gabeen
ments eta gezurtien gordelekua
bizi genuen ez-munduaren jatorria
gizarte kapitalistaren Grial saindu
iturburu agorrezina
bidegabekeria nagusikeria eta

larderiaren ernamuina
askatasun guztien hilobia
bizi zareten ez-munduaren copyrighta
salatariak eta gezurtiak saritzen
egia eta elkartasuna zigortzen
berezkotasuna irentzen
maitasuna itotzen eta
irribarrea izozten den haitzuloa
gizakiak desegiteko gizonak
asmatutako infernua

aurkitu dugu gotorlekua
eta ez dakigu nola egin
hemendik irteteko
nora irten ordea? eta zertarako
ikasi dugunez geroztik
hor kanpoko errealitatea
hemen barrukoaren
ispilatzea besterik ez dela?

Jendeak zenbaterainoko konpromisoak
hartzen dituen ez bageneki bezala
geure burua ezagutuko ez bagenu bezala
gogoa ematen du deiadar egiteko:

zuek zarete kapitalismoa!
baina lasaigarriago izango da esatea:
geu gara kapitalismoa!

Bizi dena min emateraino da on eta zinezko
diost Georg Trakl-en udaberri soinuak
baina ba al dago bizirik hemendik lekora?
honaino irits ez zaitezten paratuko ote zituzten
murruak eta sareak eta txarrantxak
eta presentzia detektagailuak?
edo alderantziz? gure grina
zuengana irits dadin oztopatzeko?
ikas dezazuen zein garesti den
borrokan eta aske bizi izatea
esklabo iheslariari
bizkarra zartailuz larrutzen eta
orpoetako zurda mozten ziotenean bezala
ez dezazuen ahantz zein garesti den
askatasunaren bila abiatzea

bizi dena hain omen da on eta zinezko!
arropen azpitan haragi bizitan gaudenok
bizi denak besarkatzen gaituenean
malkotan hasten dela gure bihotza

konturatzen garelako zenbateraino egin dugun
bizirauteko geure buruaz beste
bizi denak
(ba zegoenik ere ez genekien
lurralde ezkutu horretatik etorrita)
belarrira
ezpainak ezpainetan begiak begitan mihiak mihitan
maite haut! esaten digunean
geurekin gorde nahi genuke betiko
posesiboki
hegoak ebakita gu bezain giltzapean legokeen arren
baina guk *txoria dugu maite*
halaxe ikasi genuen eta
ixten dizkiogu ateak eta leihoak
eskatzen dizkiogu zaindari buruari
txarrantxa burdina zementu gehiago
musika ozen jartzen
mozkortzen
ohe barruan babesten
tapakiarekin burua estaltzen
eskuak belarrietan
zaindariekin liskartzen
eraman gaitzaten zigor-ziegara
biluzik

alferrik
gugan dago-eta
bizi dena
eta hain da on eta zinezko
ez dela hau beretzako lekua

bizi denari
arnasarik ez hartzera ohitutako gorpuei min eman
besterik ez duela egiten esaten diogunean
hoa hoa hoa
etorri bezain isil badoa
gu lehen bezain goibel eta burgoi utzirik
ez joan ez joan ez joan ahoan
marmarka
malkotan
zurtz
baina gure hutsegiteaz jabetuta
hator hator hator
esaten diogunerako
berandu da
badoa hor zehar
eder aske pozarren
bizitzari erakusten hortz zuriak
eta orduan guk zakarkeriaz

egiten dugu deitore:
hor kanpoan ez dago ezer
gu bezain kartzelan zaudete
konturatzen ez zareten arren
eta marmar egiten dugu gero:
zuek zarete kapitalismoa
zuek gauzkazue kartzelan
zuek zarete jende beltzon kate hauen giltza
zuek zarete ziegako ateak eskutila gabetzen
dituzuenak
zuek zarete gure kondenaren zigilua
ez baita aski maite gaituzuela urtean behin
adieraztea
batez ere urtero bada eta hurrengoan eta
hurrengoan
ziegako horma ugerrean irartzen dugun kondenaren
egutegiaren antza hartzen diogulako
eta ez dugu ezer jakin nahi
eta baztertu egiten ditugu
gezur erdiak botatzen dituzten egunkariak eta
egia osoa ezkutatzen dutenak
armiarmekin solastatzen gara arratsero
H-Blokeetan egon nahi genuke
Bobby Sandsekin eta bere kideekin

biluzik hotzak goseak zikin kantari
eta horrela nahi zintuzketegu zuek ere
zuen bizitza hitsa mozorrotzeko egiten dituzuen
imintziorik gabe
zuen kondizio makurra ahantzarazten dizueten
trepetarik eta parpailarik gabe

bizi dena hain da on eta zinezko
ez baitakigu jada bizirik batere ba ote den
mundua bilakatu duzuen
izadi hil erraldoi horretako labirintoetan

jantzi dut larru beltza
eta banoa
hesien atzean ostentzen didaten izadiaren bila
banoa
harkaitzetara itsaso oldartuarekin jolas egitera
banoa
negu ilunean bizia jokoan jartzera
olatu kolpe bati ene nerabe
bizitza irents dezan erronka egitera
irriz
alai
ezaxola

banoa
pinpilinpauxa
armiarma
mantangorri
banoa
adats gesal
bihotz beratz
esku fereka
banoa
eskolatik ihesi
orain ahal banu kartzelatik eginen nukeen moduan

jantzi dut larru beltza
eta bazaramatzat
Ondarretako villetara esne kondentsatuzko musuak ematera
Loistaraingo larreetan zilipurdika ibiltzera
Konporta estoldan paperezko hegazkinak hondatzera
Artzira amuarrainei Urrobiko putzuetan ihes egiten uztera
Ligira gorputza Uhaitzako urlasterretan jitoan uztera
Madalenako tontorrera lehen irrintzia egitera

Donostiako badiara itsas hondotik eguzkia ikustera
Asautzera patata biltzera
artazuriketan sega zorrozten ikastera
Zerainera idiek tiratako gurdi gaineko belarretan
etzatera
Soubrera lasto-laukiak sardeaz traktorera jasotzera
hontz zuriaren zuhaitzaren itzalera
Pirinio elurtuarekin loriatzera
haritz zaharraren enbor-adarrak zuekin
besarkatzera
Ttutturrora Olaiaren arranoarekin hegaldatzera

ziegako horman
zainetan bustitako arkatzez marraztu mapan
bilatzen ditut
zorionaren txokoak
errepide bihurriak
borroka hitzorduen lekuak
bilatzen dut
etxera eramango nauen bidezidorra
harik eta
zorionik etxerik
ez dugula gogoratzen naizen arte
euskalduna naizelako

euskaldunak garelako
borroka garratza eta hizkuntza
besterik ez dugula gogoratzen naizen arte
deserrotu nahi gaituztelako
esan dezadan itsusi ematen badu ere:
espainiar edo frantses nahi gaituztelako
avec la politesse edo con sangre entra

haurraren larru beltza jantzita
aske nintzen
orain naizen bezala
hemen eta orain
laugarren horma den atearen atzean
orduan aske nintzen ezjakinean
orain jakinaren gainean
orduan aske nintzen artean mutil
ez nekielako Gizon egoten
irakatsiko zidatenik
no llores como mujer
pertsona izaten ikasten neraman bizitza
garunetik jokabiderako
hitzetik hortzerako
arkeriak gizonkeriak ezabatzen
Gizonen gizonentzako kartzelan

sartu nindutenean
ikas nezan berriro ere
Gizon egoten izaten ekiten
baina orain
irria ahoan
aske naiz
zakila izanagatik
ez naizelako jada Gizon
larrua halakoa izanagatik
ez naiz Zuria
esan nezakeen moduan
berdinak gara
zuek bi emakume eta hirurok
esan nezakeen moduan

aske nintzen
orduan ere bai
baina jadanik
ikusten ez nuen hor kanpoko
kartzelaren mugek mintzen ninduten
ikusten ez duzuen kartzelaren
arauak nigan ere txertatzen hasiak ziren
askatasunaren adarrak bihurritu zizkidaten berariaz
nire oharkabean

askatasuna
zer den jabetu nintzen
(eskopetaren kanoiko
izpi gorria
kopeta destatzen
eskuargiez itsu begiak
altxa besoak!
Errepublikako zaindari
mozorrotuak agintzen)
galdutakoan

aita kartzelan duzu
ama kartzelan duzu
gaur eguzkirik ez duzu
egizu lo egizu
mozorrotuari ez beldur
ama azkarra da eta
aita azkarra ere da
bihar goizean goizik
eguzki izanen duzu
zomorroa atzarrik baita
gaur ilunpean gaituzu
urre gorria baita

gure munduan nagusi
zuretzat nahi ditugu
urre kateak hautsi
bihar izan dezazun
askatasuna nagusi

eskuak bizkarrean lotuta
ezin fereka eta
zaindarien oharkabean emandako
musuan iraun du
hankak trabatuta
elkarrengana ezin hurbildu eta
maite haut!
ozenetan iraun du
mehatxuz isilarazi eta
isilean gure arteko
begiradetan iraun du
elkar ikus ez genezan banandu eta
alboko ziegatik zetorkigun
presentzian iraun du
nahiz eta urrundu gintuzten eta
bakartu
eskuak lotu
hankak trabatu

begiak itsutu
hala eta guztiz ere
ferekarik gabe
musurik gabe
oihurik gabe
begiradarik gabe
iraun du gure maitasunak

geroztik
zenbat bider biluzarazi ote naute?
berotasuna ekartzera etorri zaretenoi
emandako besarkada bakoitzaren prezioa
nire arimaren sakonenean umiliazioaren arrakala
larru beltzean zartailuaren arrastoa
566 bider

epailearenera eraman nauten bakoitzean
la grandeur de la République
cadeau prestatu naute
miatu naute haztatu naute biluzarazi naute
indarrez ahoa irekiarazi eta
légalitéz égalitéz fraternitéz
bete didate zintzurra
esofagoa urdaila heste lodia eta uzkia

lurrindu naute
katea lepoko erreboletari lotuta
Ô esklabo irendu
Izuen Jauretxerainoko bidaian
herbaldu dizkidate eskuak
hanketan girgiluak
ez dezadan ihes asmorik izan
estali didate ahoa
ez dakidan okaztagarririk atera
la Cité des Lumièreseko estolderiarako bidaldian

iraindu ditut
alferrik
irendu naute

mendeku bakardade
23 ordu 9 egun 10 hilabete 3 urte
maitasun ahantzarazia
asetasun galarazia
zigor-bideko gabezia
etengabeko absentzia
izotzezko ainube
mendeku bakardade
23 urte 9 hamarkada 10 mende 3 milurteko

azkenekoz gure gorputz biluziak elkartu zirenetik
gorde ote dute gure azalek bizi lurrina?
oroituko gure ezpainek maitasunaren zaporea?
sumendia urtzen sumendian
ezpainak sugar ezti
elur malutak begi
belarrietan gerezi
esku ahul ahurretan
su-malkoak euri
edan didan bat (zaindariaren joan-)
edan dinat beste bat (-etorrian)
ferekatu dinat bular bat (zaindariaren joan-)
ferekatu didan bestea (-etorrian)
lepoan haginkatu haut baldar atsegalez gosez
zaindariak ustekabeko etorrian
beiran giltzarekin joz: arrêtez!
légalité egalité fraternité
aske ginateke bagenu browning bana gerrian
aske gara ez izan arren browning bana gerrian

hitzez inguratuta bizirauten dugu
maitasuna gorrotoa hitz hutsak
asmatu dugu hots bat isiltasunarentzat ere
arnasarentzat ere musikarentzat ere

hurkoarekin harremanik ez izateko hitzak
ferekak musuak kolpeak behazuna begietan
ez al dira argiak hitzik gabe txoriak zuhaitzak zerua
ez al dira denak berdinak beti berdinak
hitzen kartzelaren erdia**n i**txita
malkoak negarrak saminak
hitzen labirintoan galtzen dira denak
odolustuta bezala mamiz hustuta
mozkortuta ezdeus deslai alderrai
gu bezala hitzik gabe zurtz
ez baikara nehor ez izenik ez izanik
gorputz gorpu hurren
haragi zelula kirio errai ile azal hezur
desira isuri gose amets
izu-laborri beldur ikara dardara
ezpainak hozka begiak hets ahoa lehor gorrotoz

gure Amaiur honetako hondakinetan
laino artean
misil isilek goldatutako lur eremuan
sentimenduen aintzira ertzean
babes-sotorik gabeko etxola txikian
bizirauten dugu
aldiro barren-ustelek deseginarazten diguten

arnas taupada maitasun tristuren bizilekuan
aldiro labirintoko pasabideetan barrena
egokitu zaigun beste ziega
hotz huts hits arrotzetik arrotzera
iragarritako desegiteari jaramon egin gabe
jarduten dugu etxola sendotzen:
oroiminezko zorua paperezko hormak hitzezko teilak
noizbait begiradazko adreiluak zementuzko
besarkadak
egunero zorua hormak eta teilak
egunero oroimina papera eta hitza
egunero semea
gure Amaiurko hondakinetan
ke artean
zauritu itsu eta maingu
misil isilek goldatutako lur eremuan
sentimenduen aintzira ertzean
negar malko (ikusezinen) ostean babestuta
itolarriaren mugetan
bizirauten dugu

ez dizuegu haboro hitz egiten
ez odoletan ari den zauriaz
ez esperantza agorrezinaz

ez dizuegu haboro hitz egiten
zigor egunerokoaz
min oihurik eginarazten ez digun
eta dagoeneko harritzen ez gaituen
baina ezari-ezarian ezerezean
murgiltzen gaituen honetaz

dena isil dago orain
gau beltz hondogabeko amildegi
honetatik harago
halabeharraren atzaparretan
ez intziri ez negar
burua odoletan
zut zorigaitzaren kolpeen pean
kolera eta lantuzko eremu
Izuen Gordeleku
zigor-urteen mehatxu
ez naiz beldurtuko ez naiz beldur
ez zait ardura ataka nola den estu
ez zenbat epaia astun
etorkizuna nire esku
nire arimaren lemazain neu
suntsitu dut denbora
ez minutu ez segundo ez ordu

ez egun ez aste ez urte ez milurteko
ez txarrantxa ez hesi ez beldur ez gezi
banoa Arbailara
Bereterretxeren oroitarriaren parean
lotura-burkidearekin dudan hitzordura
independentzia aldarria daraman
usb giltza kodetua ematera noa
Gamereko Lamien Putzuko uretan
zuekin negu hotzean
biluzik murgildu aurretik

MORS

Hilobi bat nahi nuke
domu-santu egunean
krabelin eta arrosa gorri
zuen bisita eta loreak jasotzeko
azalea eta mitxoleta
hezur haragi erraustuon
gorosti eta erramu
betiereko atsedenerako.

Ez dut hil nahi.
Eta ez zait kontsolagarri
inork gogoratzea
jaiotzen garenetik
hiltzen garela.
Ez zaizkit kontsolagarri
ez mendien argazkiak
ez ederraren argazkiak
atzo ez zeuden zimurren berri
ispiluak ematen didan artean.
Badoa bizia hatsapatsaka

atsedenik gabe
harresituon deiak
aintzat hartzeko astirik gabe.
Badoa bizia ausikika
hanketan eta besoetan
bihotzean eta garunean
bide bazterrean zaurituta
hatsanka erori garenoi
jaramonik egin gabe.

Ez dut hil nahi.
Alferrik idazten diot biziari gauero
10 urtez hutsik egin gabe
orriak eta orriak betetzen
iragandakoaren notaritza traketsean
alferrik idazten diot biziari gauero
bikoitz joan zen udaz geroztik.
Hor kanpoan egon nahi nuke
ez dut hemen hil nahi
egunero apur bat gehiago.
Bizia eskuetan hartu eta
edan egin nahi dut
Auzkin zuekin
Uhaitzan zuekin

Lamien zuloan zuekin
bizi iturri izan nahi nuen
bizi iturri izan nahi dut.
Hemen naukate eta
ez dut hil nahi.
Alferrik ari naiz
hilobi honen hormak
gero eta garaiago eta
zuloa sakonago.

Ez dut hil nahi.
Eta ezikusiarena egiten badut ere
hiltzen ari naiz
esaten ari natzaizuenean
hau dela gure borrokalekua
hemen gaudela
hautatu guda-lekuan
borondatezko bidean
intziriz eta negarrez
irriz eta irribarrez
bihotz beratza bizirik dugunez
injustiziaren kontra
herria bizi iraunarazteko
bide ustez zuzenenean

gugan aurrekoak eta ondokoak
gugan gure eta haien
hildakoak eta jaiotzekoak.
Izan dadila gauzkaten leku hau
askatasun-xendan
herriarentzat geldileku soil bat
aldarriz arratsari
ilunak dakartzan mamuak uxatzeko.

Ez dut hil nahi.
Bizi nahi dut
berriro itzulipurdika Apanizen
irrintzi Madalenan
laku izoztuetan murgil
hemen dena da hilobi hits
ez ekar lore gehiago
ez apain gure ileak mendaz.
Badoakizue bizia
aharrausika zuen egongeletako
telebista bideo-joko sare grisetan
pizza eta freskagarritan
formoldutako garunetan.
Nola barkatuko dizuet
lerroz lerro autobidean zoaztela

nora zoaztela ez dakizuela
biziari iheska heriotza delakoan
gu hemen hiltzen ari garen bitartean.

Domu-santu eguna:
bazatozte gugana
hilda gaudelakoan
elbarri garelakoan
hemengo gure egonaldia
hilerrian daudenen gehienena ez bezala
borondatezkoa delakoan.
Domu-santu eguna Fresnesen
senide eta lagunak
bazatozte hilerrira
lore-sorta hitsak eskuan
senide eta lagunak
bizirik hobiratuongana
zuen sufrimenduarekin
jaki goxoak gordeta soinean
gure sufrimendua arintzeko.
Lehen lepoa mozten ziguten
orain eskuak eta hankak herbaltzen
orain irentzen eta mututzen eta itsutzen
eta bihotza erauzten

guk ere zuekin sufri dezagun.

Terrorista bat hil da
esan du irratiak
gudari bat hil da
jendarmeengandik ihesi
auto istripuan (omen)
agur eta ohore burkidea

ziega ate barrualde
burdin barra eta sare
ikurrin xingola beltz

izenik irratian eman ez dutenez
sasian borrokan ari diren
guztiengatik
egin dugu negar

ziega ate barrualde
burdin barra eta sare
ikurrin xingola beltz

izena eman dutenean
guda izenez soilik ezagutzen ditugun

guztiengatik
egin dugu negar

ziega ate barrualde
burdin barra eta sare
ikurrin xingola beltz

egunkaria iritsi zaigunean
Imanol Gomez Gonzalezengatik
egin dugu negar

hemen enlevez ce drapeau
ici vous n’êtes pas chez vous
han poliziek inguratuta
dantzatutako aurreskuak

zaindariari ukabila gora
Eusko gudariak abestu diogu
Igor zenak eta biok.

sigi-saga sega sega
sigi-saga igitaia
herio mozkor sigi-sagaka
herio keru sigi-sagaka

korridoretan usainka

hatsapatsaka bazabiltza
presa baduzu
ahantz kantu hau eta
zoaz
zoaz bidean aurrera
bizitzan atzera
patxadaz bazabiltza
zatoz
zatoz gurera astiro
doinu xamurrez mozorrotutako
intziriak entzutera
antzinako upeletan ozpindu eta
zementuzko dolaretan xehatutako
saminaz jabetzera
amets galarazien
edabe garratza edatera
gorputzez ezin eta adimenez
gauero zuengana iristen garenon
gaitasunaz harritzera

jo txalaparta hormetan
larri-minez

han
Tulan
jo ezkutuko kodez
tan-tan
tan-tan-tan
tan-tan-tan-tan
tan
tan
ez hago bakarrik
han
Tulan

igitaia txistuka airean
urka bilurra begi-ninietan
badatoz badatoz samaldan
itsaso gabeko olatuak
gaurik gabeko amesgaiztoak
bizarrik gabeko aitzurrak
ilerik gabeko eskumuturrak

ez! ez! ez!
egin murgil!
egin ihes!
haugu honat!

bila irriñoa
eta oroit hadi
haren albertxiko azalaz
haren zafirozko begiradaz
higan zeudek oraindik

jo toberak hodietan
bihotz-minez
han
Tulan
jo ahal bezain luze
dang-dang
dang-dang-dang
dang-dang-dang-dang
dang
dang
ez hago bakarrik
han
Tulan

gorputz biluz babesgabea
indarrez
gizon arrotzen aurrean
gozamena laido

izuz
ireki ahoa!
besoak gora!
galtzarbeak erakuts!
makur eta eztul!
uzkia erakuts!

ahoa ireki? oihu eginez!
besoak gora? ukabilean!
haien larderiari: ispilua
makur eta eztul? ez eta ez!
eutsi!

entzun: “Munduan bada
leku bat: Tula”
han gaude
irrintzika ametsetako zaldunok
txalaparta hormetan
hodietan tobera
“ez hago bakarrik”
oihuka negarreraino
“han
Tulan”

mutu! itsu! gor!
egin murgil!
egin ihes!
haugu honat!
oroit hadi
haren irriñoaz
eta bila
haren azala
haren usaina
han
Tulan
higan
egin irri borreroei
eta bila
hire azala
hire begirada
hire usaina
han
Tulan
gugan

isildu dira toberak eta txalapartak
isildu da mundua Tulan
isildu dira izarrak

sutan ditugu begiak
hemen eta Orzaizen

sigi-saga sega sega
sigi-saga igitaia
herio mozkor sigi-sagaka
herio keru sigi-sagaka
korridoretan usainka

“non zeundeten hil nintzenean?”
nire heriotzaren unea
zuen bizi taupadekin ezkontzeko
desioak sortutako galdera da

ez dut galdetzen
(gozakaitz)
non arraio zeundeten
(suminez)
norekin zeundeten
(errieta eginez)
zertan ari zineten
(mikatz)
alai edo triste edo soraio

hau da galdera:
non zenituzten oinak
non buruak
hil nindutenean?

amuarrain lurrean
56 kilo
laster txori lurpean

amuarrain lurrean
zainetako odola
gasolinaz nahasten da
bi saihetsak arraspa
basamortu ahoa

laster txori lurpean
orain badakit zer den
heriotza neurtezin
deuseztatzaile goren
bizi den ororen fin

hau da galdera:
une horretan
zuek zertan?

txori lurpean
dena izoztu
oinak lurrean
mundua mutu
egin atzera
taupada oro
zuenak eta
nire zirenak
taupaka jarri
herio aitzin

eta ondoren
berriro ere
bizitzen segi
zuek bakarrik

hiltzerakoan
ni non nengoen
esango dizuet
(orduko hartan ere
Kaxmirren lurrikara
Gazan misila
Karibeetan urakana):

kartzelan nintzen

kartzelan hiltzea
arrunta da
ohikoa ohitura ohikeria
kartzelan hiltzeko ere
era arrunt asko dago
hautazkoak asko
amuarraina
bi egun urik gabe

egunero hiltzen da norbait kartzelan
norbera egunero hiltzen da kartzelan

indartsuek
gorputza ia
ia gorpua
berpizteko
gai direnek
biharamun
arratsean
berriz ere
gorpua ia
ia gorputza

herioren
atzaparren
oparitzat
emateko

heriotza
da kartzela
kartzela da
heriotza

hala ere
zer kuraia
bizi grina
bizi poza
duintasuna
bizi mina
zenbat negar
erraldoi-lan
zutitzeko
nolako huts
bihotz laztan
betetzeko

eta zutitzea lortutakoan

irribarrearen arkitektura konplexua
berriro ere eraikitzea lortu ondoren
burdinazko tximeleta
hegal-kolpe
ustez oharkabe
gupidagabe
batek desegiten du
dena

gutxi behar da kartzelan
pertsona
pertsona huts ager dadin
eguneroko bizimoduaren inaute
mozorrorik gabe
apaingarririk gabe
makillaje gabe
aitzakia gabe
arropa gabe
biluzik
hitzik gabe
baina ez mutu
zenbat oihu
alferrik baita hitz egitea
ulertuko duen inor ez dagoen lekuan

malko gabe
ez
malkotan
baina inork ikusiko ez dituenean

hirugarren eguna...
eta zer gehiago kendu nahi didazue
(maitasuna ideiak arnasa
kendu ostean
bihotza burmuina birikak)
murmurikatzen dugu hemen
galdera egin izanagatik
segituan damuturik
erantzuna
irakurri baikenuen
kartzelako atarian
hilerrietakoan bezala
hona ekarri gintuztenean:
dena kentzen den egoitzan gauzkate
dena eteten den bakarmortuan

oraindik dabil airean
ahapekako itauna
dardarazko oihartzuna

Herio itzala agertzean

adibidez
zenbait gauza arbitrarioki
kendu dizkigutela-eta:
zergatik utzi bizarra egiteko aitzurrak
eta zergatik kendu bitsa?
zergatik utzi orri zuriak boligraforik gabe?
gose greban jana eta
egarri greban ura
laugarren eguna jada...
utzi didaten bezala
zapatak soka gabe bezala
utziko ligukete
loa ametsik gabe
olatua itsaso gabe
txoria kanturik gabe
orratzik gabe ordularia
zentzurik gabe hitza
maite ditudanak ikusi gabe
zeru gabeko ziega honetan

zergatik kendu didate gerrikoa
ez bada nire buruaz beste

egin ez dezadan
ez bada nire buruaz beste
beste era batez egin dezadan

burua makur
irents dezadan
edan dezadan
bost egun...
bost aste dira
bost urte
bost mende

orratzak ez du lortzen
zainetan gerturik
haren alde emateko
petrolio bihurtu zaidan
odola xurgatzea

korridorean aurrera
balantzaka
ez dut indarrik
ukabila estutzeko
Eusko gudariak kantatzeko
soilik zer naizen aldarrikatzeko

gizakia
soilik zer zareten galdetzeko
ez baitzarete jada
ni naizena

zergatik esnatzen naute orduro
bizirik ote nagoen jakiteko
eta erdietan hil naitekeenean
lasai asko
esateko modua da
loak hartu
amets egin
hil
akaso
maiz

herioren kiratsak
hartzen dituzten izarok
maitasunez lurrintzen
ahalegintzen naiz
etsi-etsian
erreskatatzen ditut
mingarriro
banan-banan

memoriatik
maitalearen usainak irudiak
angelu eta dimentsio orotan
absentzia betetzeko
izua uxatzeko
beste egun batez eusteko
beste ordu batez eusteko
beste segundo batez eusteko
eta
beste segundo batez
beste ordu batez
beste egun batez
eta sei dira jadanik...
heriotzaren unera hurbilduz
setatsu
setiaturik
nire buruari galdetzen diot
zenbat orduz eutsiko ote diodan
hil baino lehen

zenbat egun aste hilabete urte
askatasuna arte?

utzi dut gorputza segadan

banoa hegan
zuengana
zuekin
ez gara hemengoak
hemen gaituzten arren
hemen hiltzen gaituzten arren
egunero pixka bat
egun batez osoki
gure zelula bakoitza
kartzelaz kutsatzen da
gure birikek
kartzelaren laino pozoitua arnasten dute
arnasari eutsita ere
azal zuloetatik sartzen zaigu kartzela
begietatik
begi itxi itsuetatik
belarri zuloetatik
alutik uzkitik

nor etzan zen ni baino lehen
lastaira honetan?
atzo
nor etzango da ondoren?
zazpi dira jada...

bihar?
ni gaur gu gara
hire gorputzaren kontra estututa
hire azala jantzita
ferekatzen dut nire burua
harriduraz
gramatika ausartzen ez den lurraldeetan
aditz laguntzaileen konbinatoriak
etsi egin duen zingiran
bakarrik gaude
espresuki guretzat ezarri duten
ilargi bete bakan horren argitan
edango banu
nik baino ez nuke jakingo

euriak garbitzen digun
ilargiak argitzen digun
eguzkiak berotzen digun
trumoi eta tximisten artean
hor kanpoan debekatuak eta
zigortuak diren oihuak eginez
hausten dugun bakardadean
gauzkate giltzapean
haragi bizi kontainerrotan

zortzigarrena...
jada ez naiz
ez gose
ez egarri
hil hurren naiz
maitasun minez
teoria handirik gabe
hiltzen ari zait gorputza
hiltzera uzten naute
estatu arrazoiz
utzikeriaz
krudelkeriaz
gorrotoz
euskara gose eta egarriz
agortzen ari naiz

irratian entzun dut
neure burua urkatu dudala
Soriako kartzelan
iaz Fleurykoan egin nuen bezala
irri mikatza egin dute nire ezpain zartatuek
izen berri bat gure hiltegien zerrendarako
(Albacete Alcalá La Santé

Tres Cantos La Salve Martutene
Herrera de la Mancha Intxaurrondo DGS-Madrid
Espainiako errepideak eta kartzela atari eta osteak)
basamortua atera zait hortz artetik
nik badakit-eta
hil egin nautela
auzi medikuak besterik esango badu ere
aztertuko bazenute ondo gorpua
aurkituko zenituzkete
hezurrak balira burdinaz gori
maitearen margo itxurak ageri
hiltzaileen izenak irarririk
itauna mihi izoztuan zintzilik
inori konturik eskatzeko asmorik gabe
(baina suminez)
inor erruduntzat hartzeko asmorik gabe
(baina mikatz)
inorengan errukia eragiteko gogorik gabe
(gozakaitz halere)
nire heriotzaren unea
zuen bizi taupadekin
ezkontzeko desioz sortutako
galdera da hau:
non ote zeundeten hil nintzenean?

bederatzigarrena...
ukabila gora
lehen ur tanta
eztarrian behera
bizi da amuarraina

sigi-saga sega sega
sigi-saga igitaia
herio mozkor sigi-sagaka
herio keru sigi-sagaka
korridoretan usainka

ez naiz jaiki zaindaria korridorean entzundakoan
gogor jo du atea esna nendin
ez naiz jaiki zirkinik ez
ohi bezala ez du goxoan ireki atea
ohi bezala oihu egin du
nire izena isekaz lardaska
alboko kidearenean bezala
eta aurrekoarenean bezala
guztienean bezala
berak edo bera bezalako batek
egunero bezala

atean jo du giltzekin
alferrik ez ditut zabaldu begiak

Long Keshen nengoenean
lastaira ugerrean etzanda
pentsatzen egoten nintzen
sabaiari begira
nola izan zitekeen zaindaria iristean hilda egotea
pentsatzen egoten nintzen
ez al da inoiz amaituko infernuko egonaldi hau
bihar etzi etzidamu
noiz amaituko da
bihar etzi etzidamu

Long Keshen bezala
txoriak entzun ditut
egunsentirik gabe
lurpean naukate jadanik aspaldi
ez dut jada negar egiten
ez naiz jada jipoien beldur
ez naiz jada amorratzen
dagoeneko bederatziehun
eta laurogei kilometrotara ni
deserrian mantentzeko

aitzakiarik ez zegoela diotenekin

non dira nire gogoetak
non dago ikusteko irrikan nengoen mundua
non daude nire malkoak

izan dadila azkena diote orain
hobiratu aurretik lurperatutakoa
izan nadin azkena
ez diote kasurik egin herriaren aldarriari
euskal presoak etxera
euskal presoak etxera
(Arkaitz Elorrixora)
eguna iristean ez naiz berton egongo
baina *nuair a thigeann ar lá aithíocfaidh mé iad go mor*

azken eguna balitz
zer idatzi zer bizi
hilobi bat zain banu

INVICTUS

euts diezaiodan lemari
estal dezadan ahoa
estal belarriak
ez entzuteko
ez esateko
ez desbideratzeko

garaitu gabeon
bihotz arrakala
hain handia izanik
ezin asma dezaket
nolakoa ote
garaituen samina
noraino sartu zen haien bihotzetan
garaileen irrien atzean
ezkutatzen den aiztoaren sakaila

ez naiz inoiz jabetuko
garaituen ozpinaz
saminaren handiaz

zauriaren sakonaz
galdetzeko ezaguera izan nezan baino lehen
joan zitzaigun-eta aitona
oinordekotzan utziz
porrot osteko mikatz etsia
izu dardara isila
Gernika eraitsia
gurasoek altxatzen hasia

hemen nago
ihes ederrenean baitaratua
aurreikusi gabekoa idazten
hatz herdoilduetan elur gorri
begietan antzigar gandu
mihi izotz ezpata hauskor
arnasestu larrimin hotzikara
belarri-zulo butxatuak ezkoz
zer idatzi zalantzan
azken borroka hitzak balira hauek

berdin zitzaidan
zuek hemen eta ni hor egotea
(aukeran nahiago)
baina nork bestek kanta ditzake

ahots erlastu hitsez doinuok
(kanta beza balego)
nork ikusi eta entzun eta bizi zituen
nork sentitu eta deitoratu
nork zuen ekin eta eragin
eta nor irten da lurpetik bizirik
haritz horren antzera
arrotza nagusiturik moztua sobera
oi gure arbasoak ez otoi ez begira
zein goratik ginen gu jausiak behera
baina begira arren
zein beheretik garen igoak azalera

oker zegoen poeta
ez da bidaiarik onena hasi ez dena
ez da bidaia helburu
ez dago babes-porturik herritik lekora
ezinbesteko bidaia
denbora
gure zimurretan
gure ametsetan
gure zaurietan
izoztuta
Sorginaritzagako ataurrean

bukatuko dena da

estal dezadan ahoa
ez baduzue entzun nahi ene egia
ixo ixo ixo
ez dadin irten
nahi ez dudanik

itxi ditzadan begiak
berriro ikusteko eta
ia usaintzeko ukitzeko dastatzeko
lehen musuaren esnea
azken musuaren kresala

estal ditzadan belarriak
ez dezadan zuen gezurra ene egin
ixo ixo ixo
begien bistan
azken portua
zabal dezadan ahoa
betetzeko birikak
mendiez ibaiez jaiez

zer aurkituko dut

zarpail lohitu unatu
bihotza herri minez arrakala
begi eta ezpain zauritu
babes atseden hartzera natorren
hain aspaldi
(hogeita hamar urte jada)
utzitako sorterrian?

igerilekuaren inguruan
konbinatu bana eskuan
zumitzezko besaulkitan
jende prestu eta jantzia?
eta zutabeak erreta
teilatu eta horma gabe
txerrikorta bihurtuta bizilekuak?

zein madarikaziok jo gaitu
hain poliki hiltzeko
irria ahoan (izoztuta)
hileta doinuz dantzatutako fandango

nork bedeinkatu gaitu
mendetan bizirauteko
irria ahoan (izoztuta)

diskoteka doinuz alaitutako erasoz

hel diezaiodan lemari tinko
damu damu damu
isil itzazue kantu horiek!

amets baten bila abiatu zineten eta
zer lortu duzue?
zer ikasgai dakarzue morralean
odolez eta minez blai?
bidaiarik onena
abiatzerakoan oraindik
ez zenuten babesean bukatzen dela?

estal dezadan ahoa
ez diezazuedan galde
zertan aritu zareten
zer ikasi duzuen
zenbateko aurrezkia duen zuen kontuak
zenbateko zorra zuen biziak
zoriontsuak al zareten
mugez inguratutako biztanleak
ez dezadan larrutu nire burua
haragi bizira botako didazuen gatza

ez dadin alarau bilaka
eta ez dezadan gainera eskatu behar barka

estal ditzadan belarriak
ez ditzadan entzun zuen erostak
hau al zen benetan amesten zenutena?
hori ere endekatu al dizue
zahardadearen ajeak?

herri aske baten ordez
herri are eta menperatuagoa
herri are eta etsiagoa
herri are eta itxiagoa
ikus kaleak huts
mendiak biluz
itsasoak uger
harrizko herri harritua
harrizko herri harrigarria
harrizko herri irrigarria
harrizko herri ernegarria
harrizko herri zatitua
harrizko herri txintxarra
zuena da errua!
(baina norena?)

zuena da ardura!
(baina norena?)
zuena da hobena!
(baina norena?)
zuena da kondena!
gurea! hori bai!

hel diezaiodan lemari tinko
dantza dantza dantza
azken konpasak besterik ez dira falta!

zer esan behar nuke
hauek balira azken borroka hitzak?
ikaratuta nagoela
dena alferrik izan dela
esanarazi nahi izango digutela
badakidala
haien gezurrarekin mutu burumakur
nahi gaituztela
eta ez gure egiarekin duin tinko
eta orduan nahiago dudala
(itxi dezadan ahoa azkar!)
sasian kartzelan lurpean
zuen bizimodu aratza arteza gezurtia baino

(estal itzazue belarriak ezkoz!)
nahiago dudala
armiarmekin dilindan
sarez begi itsuak baino
(desbidera nazazue bortxaz!)
nahiago dudala
larru beltzean zartailua
minean duin tinko
boteretsuaren jopu-fereka baino
guri buruzko gezurrez
lepo gaudela eta
nahiago ditugula gordin
haien egiak
ez direnak gure berdinak

zenbatek egingo luke
uztailaren zazpian dantza?
~~gora ETA, aupa Mikel!~~
erroiak negro azabache
atera zaizkit bidera
kaxka-kaxka bihotzeko beiran
zementuzko babespean nehor
bizirik al den galdezka
isildu ditut taupadak

ez ditugu hautsi kateak
ez dira itzali ametsak
ez ditugu hautsi legeak
ez ditugu ahantzi gureak

hel diezaiodan lemari gogor
damu barka odol
urrun nadin
etorkizunik gabeko
labar gorroto herrapideetatik
kantu horiek! min hauek!
ken larru grisa larru zuria
larru beltz itzuli nahi dut
azaleko ildoetan
min eta zorion
fereka eta zartada

orreagatar iratzarri
Amaiur arima
Hiroshima ziega
bihotza giltzarrapo
ez genuen geure buruaz Houdini egin

ez ginen irlandar

garaipen egunerako
herriarentzat
hildako burkideengatik
baladak asmatzeko
askatasun gosez hiltzeko

estal dezadan ahoa
ixo ixo ixo
zer esan
hurkoa mindu gabe
hainbatetan erori garelako dakigu
zer den behin eta berriro zutitzea
arerioa sumindu gabe
hainbatetan zigortu gaituzuelako dakizue
zenbateraino den alfer zeuen larderia
burkidea etsi gabe
hainbatetan zigortu gaituztelako dakigu
zenbateraino den alfer inor zigortzea

ez kanta euskalduna
ixo ixo ixo
berriz ez kanta
ez bildu eskua ukabilean
hainbatetan zanpatu gaituzuelako dakizue

behin eta berriro jaikiko garela
makur burua
hainbatetan agindu diguzuelako dakizue
ez dugula bizi garen artean obedituko
suma ez dezaten
zimurren artean
garai-ikur irribarrerik
hainbatetan agindu diguzuelako dakigu
ez dugula bizi garen artean aginduko
badaezpada ere
invictus ez da garaile
baina berdin dio
porrot egin dugula
oker egin dugula
odola odola odola
alferrik isuri dugula
haiena (eta hienena)
eta gurea (nori axola)
hainbatetan porrot egin dugulako dakigu
zeinen eder den garaipen ametsa

askatasunerako
harri oztopo garela
eta ez

argi babes makulu
zerk ekarri gintuen bada kartzelara?
eta zerk aterako gaitu kalera?
askatasunaren errepideak
balitu bi errail
edo hiru edo lau eta ez
bidean abiatu nahi duen ororentzako
bat bakarra eta zabala
ez ginateke han egongo
eta bagaude
askatasunaren errepideak balu
ordainsaririk
nortasun agiria eskatzeko
kontrolgunerik
ez ginateke han egongo
eta bagaude
zuekin batera
eta ez bageunde
ostera ere arrotza nagusiturik
sutarako txirbil
haritz moztua sobera

antxeta beltzak karranka
harkaitzetan gure zain

amets hondarretan
kaxka-kaxka mokoez bazkatzeko
goxa dezagun
haien porrot aspaldikoa
etxerako bidean
narrasti zakur jopu
torlojuari beste koska bat
erneguaren arbuioaren traizioaren
bidea hautatu dugula guk ere

zabal belarriak
ez dugu negar zuririk isuriko
ez ditugu piltzarrak urratuko
ez dugu ondasunen inbentariorik egin beharko
ez gara bidaian abiatu ginen berdinak
utz esaten gure egia
zor diegu gure ahaleginaren hildakoei
min badagizue ere bihotz-burmuinetan
zor diezue gure ahaleginaren hildakoei
ez gaitzazue ateko bandan kondena
hurrengo ekaitza noiz iritsiko
utz portura arribatzen eta
hel luzatu txikotari
ez bota ur gehiago zapira

ez amata zigarretak gure oin-zoletan
ez eragin zirkuitulaburrak gure burmuinetan
alferrik
ez baita arantzik aterako gure ahotik
ez baita minik aterako gure eskuetatik
ez baitugu zaurietan behazunik

hara non diren mendi zelaiak
hara non diren ibaiak
xoraturikan nago Hendaian
muga gainetik Euskal Herria
Bidasoa ibai klandestino
mugaz bestaldetik Euskal Herria
zubi lotura etorkizun eta borroka
non da orduan Frantzia?
ametsen kontrabandista
non da Espainia?
ibai bahitu zauri lubaki
mugaren bi aldeetan oraindik Euskal Herria
frontière de ma jeunesse
mugaren alde batean oraindik Frantzia
espoir d’un retour sans ivresse
mugaren beste aldean oraindik Espainia

hel diezaiodan tinko lemari
etxerako sasoia da-eta
zain dago ama zain aita
ez dira danba-danba lurrera jausi kartzelak
zain daude arrebak eta anaia
ez dira-eta erori sasi-mugak
zain daude mendi eta itsaso
ez dugu egin iraultza
zain daude baina herritarrak
zain amets eta lagunak
erroiak bidean kroa
ez dugula askatu langileria
ezta ere Euskal Herria
zain amets eta lagunak
zauritu eta torturatu
hil eta zanpatu
zain amets eta lagunak
zain Garisoaingo baserrian
aitaren eta amaren errautsak

DE PROFUNDIS

kartzela-burua
nagusiak mintzo diren moduan
mintzo zitzaigun
badakizue nola
konpondu beharrekoak
konpondu behar genituela
hitz eginez eta ez gose-grebaz
itxialdiz elkarretaratzez
denon onerako
badakizue noraino makurtuz burua
tirauki triki trauki
irribarre egiten zigun
badakizue nola
irribarre egiten genion
badakizue nola
paternalismoz mintzo zitzaigun
ondo dakizue nola!
zartaginaren giderra lez
dingi-danga
giltza eskuetan duenaren

bihotz zabaltasunez
zirrin-zarran

tirauki triki trauki mailuaren hotsa
dingi-danga zizelaren hotsa
zirrin-zarran diamante hariaren hotsa

gure herria zanpatzen duen
etsaiaren aurka borroka
zuekin batera egiteko
usteltzen hasita dagoen
arratoi-zulo honetatik
albait lehen irtetea
beste ametsik ez dugunok
irribarre amultsuz hitzezko
bizkarreko ulerkorrak ematen zizkigun
usteltzen badago ere oraindik karga baduen
aurrez aurreko fronte honetako etsaiari
tirauki triki trauki
egunero zentimetro bat luzatzen den
harrian zizelkatutako lurpeko
dinbi-danba
irribarrea eskaintzearekin
egiten dugu amets

zirrin-zarran

tirauki triki trauki mailuaren hotsa
dinbi-danba mazoaren hotsa
zirrin-zarran diamante hariaren hotsa

lurrekoak gara
lurra da gure larrua
isildu egiten gara
entzuteko
izarren printzen hotsa
lehen fereka haren dardara
leihoko godaletean barraskiloaren aztarna

hilobi askatzaile honen sakonetik
ez da entzuten gure ahotsa
ezin dugu begiek iluntasunean
ikusitakoa erakutsi
gizakia ez da urrunago joango
ez dago infernurik
gizonak asmatutakoaz kanpo
ez eta paradisurik
gizakiak asmatutakoaz gain

ez dugu eskertuko
zulo honetara kondenatu izana
baina hemendik kanpo
ez genuke aurkituko
bilatzen ez genekien zorion hau
denbora gainditzeko indarra
gure baitako asebetea

ez dugu aldatu gure pentsaera
badakigu ordea
gure esku dagoela
borrokatzen dugun etsaia
elikagairik gabe uztea

oraindik
gure infernua
erreka hotz garbia
gure larrua
geruzen azpian beltza

barrenak hustu behar izan ditugu
lur azalera etortzeko
bakarrik ez dugu deus lortuko
minaren gurpilari

itzuli bat gehiago eragitea
orain batzuen aldera
orain besteenera

ez dakit
zilegi zaidan pluralean mintzatzea
ez dakit
sorterrira aurreko
ene azken hitzak hauek balira
hau ote litzatekeen esan beharrekoa

bagatoz
bagatoz lurpean kondenatuok
entzun
entzun
egin irribarre

tirauki triki trauki mailuaren hotsa
dingi-danga zizelaren hotsa
zirrin-zarran diamante hariaren hotsa
dinbi-danba kartzeletako hormak lurrera eraisteko hotsa
tirauki triki trauki dingi-danga zirrin-zarran dinbi-danba

tirauki triki trauki zirrin-zarran dingi-danga dinbi-danba

dinbili-danbala dinbi-danba

dinbili-danbala dinbi-danba